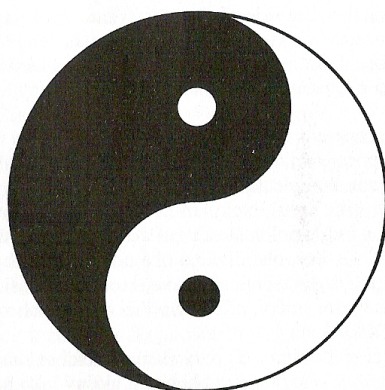

Česká unie dento karate-do

Historický pohled na bojová umění

Závěrečná práce školení trenérů 3.třídy

Jin/Jang

Vypracoval: Antonín Pospíšilík

Brno 2007

Obsah:

Cíl.....	1
Úvod.....	2
1. Starověká Babylonie a Egypt.....	3,4
2. Starověké Řecko a Řím.....	5,6,7
3. Středověká Evropa.....	8,9
4. Starověká Indie.....	10
5. Indonésie a Malajsie.....	11,12
6. Korea.....	13
7. Čína.....	14,15
8. Okinawa.....	16
9. Japonsko.....	17
Závěr.....	18
Použitá literatura.....	19

Cíl:

Moje práce, vzhledem ke snaze o únosný rozsah, není vyčerpávající. Byla vypracována, abych v ní nastínil stručný historický pohled na vývoj bojových umění v různé historické době a v různých částech světa.

Bojové umění je vynikající školou charakteru: odvaha, schopnost prosadit se a rychle jednat, jsou rozvíjeny stejně tak, jako umění překonat strach a i ve stresu jednat přiměřeným způsobem a ovládat aroganci.

Také jsem chtěl případného zájemce seznámit s historií, protože si myslím, že v historii je skryta mnohá moudrost, jen ji umět najít a použít.

1.Úvod

Bojová umění jsou jedním z nejstarších umění lidstva. Pud sebezáchovy člověka a vůle přestát válečné střety nebo napadení a případně zvítězit vedly mnohé národy světa k tomu, že vyvíjely vlastní bojová umění, která byla pěstována beze zbraní i se zbraní. Bojová umění často sloužila vojenským účelům a měla udržovat obranyschopnost a bojovnost. Rozkvět zažila nejen na východě, ale i na západě. Jejich rozmanitost je obdivuhodná.

Z hoplologie se můžeme dozvědět, že mnohé zásady a praktiky měly své kořeny už ve starověkých bojových systémech. Účinné techniky člověk většinou objevil čirou náhodou, přemýšlením nebo pozorováním zvířat. To je patrné na čínských bojových stylech, kde se můžeme setkat se stylem tygra, orla, kudlanky, hada, opice,...

Protože lidé ne vždy měli po ruce vhodnou zbraň, museli si vystačit se svým vlastním tělem. Učinili tedy ze svého těla zbraň. Čím dokázali efektivněji využít svého těla, tím jejich šance na přežití byly větší. Protože anatomické předpoklady byly všude stejné (lidé mají většinou dvě ruce a dvě nohy, ale znám také havajského kendisty, který po havárii přišel o obě nohy a přesto našel způsob, jak se dále svému bojovému umění věnovat), v procesu učení, pokusů a omylů byly bojové techniky neustále rozvíjeny a zdokonalovány.

Trénink bojových umění se většinou prováděl s vojenskou vážností, protože na něm bylo závislé vlastní přežití. Starým mistrům bojových umění byly prokazovány vysoké počty, protože kdo přežil všechny boje a zestárnul, musel být lepší než druzí, neboť s nabytím mnoha zkušeností přicházela i moudrost.

Mnohé staré bojové techniky upadly během času v zapomnění, jiné se po staletí pěstovaly dále. Některá bojová umění byla exportována z někdejší oblasti svého vzniku do jiných zemí, kde se buď zachovala ve své víceméně shodné podobě nebo se přeměnila na bojové sporty.

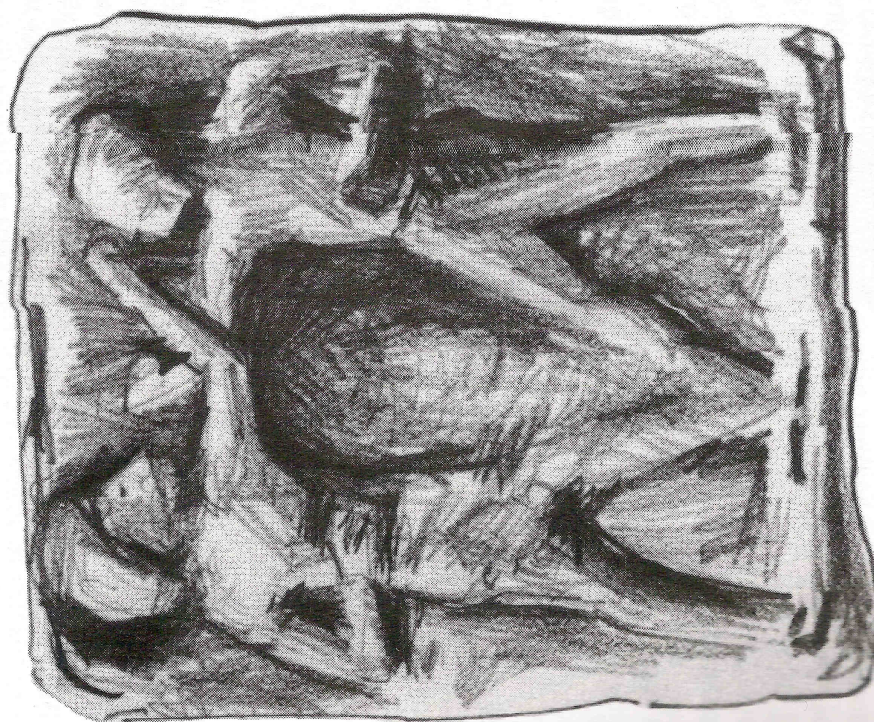

Bojová scéna (Hokusai, japonský malíř)

2. Starověká Babylonie a Egypt

Jedny z prvních dochovaných důkazů o počátcích bojového umění pochází z Babylonie. Jsou to dvě bronzové figuríny nalezené v chrámě Chafádží, znázorňující zápasníky, držící se za opasky. Doba vzniku 2600 př.n.l. Jedná se o způsob boje, velmi podobný japonskému sumu.

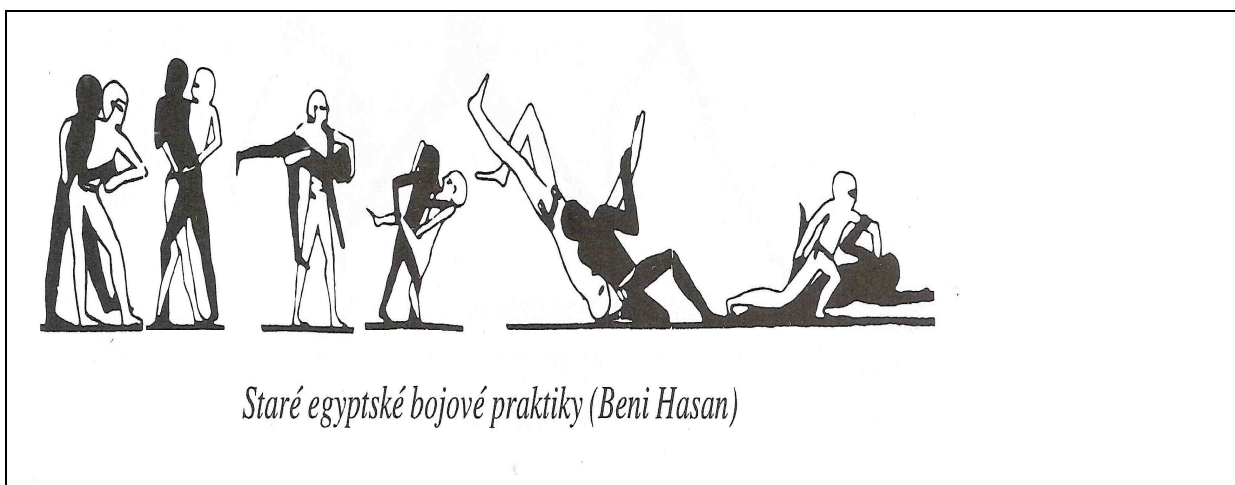
V mezopotámském Eposu o Gilgamešovi, který byl pravděpodobně napsán v 18.st.př.n.l., kromě výčtu různých typů zbraní a jejich použití, jsou popsány i způsoby boje beze zbraně. V troskách Sumeru byly nalezeny pamětní desky s vyobrazením rohovníků a zápasníků, které vznikly přibližně 3000 let př.n.l.. Při vykopávkách v Sunnaku byl nalezen hliněný reliéf z období 2000 př.n.l., který ukazuje boj dvou vousatých boxerů. Oba jsou znázorněni v postoji s jednou nohou předkročenou, přičemž opačná paže je napřažena k soupeři. Jejich pěsti jsou zabandážovány spletenými řemínky. Horní polovina těla je nahá, kolem pasu mají ovinutou bederní roušku.

Babylonský boxer

Již před 4000lety v Egyptě se pěstovala celá řada bojových umění. V pyramidách a v mastabách bylo nalezeno velké množství reliéfů znázorňujících bojová umění. Jeden z reliéfů v pohřebišti Ptahotepa v Sakkáře v období Staré říše znázorňuje zápasící jinochy, pěstní zápasníky a šermíře.

V troskách Beni Hasanu z období 2000př.Kr. se našly vyobrazení sebeobraných technik znázorňující zápas ve stoje. Pravděpodobně se jedná o znázornění výcviku vojáků. Pohledem odborníka zde můžeme najít techniky jako páka na nohu, nadhoz, přehození protivníka, držení soupeře na zemi, ... velmi podobné technikám v dnešním judu jako jsou např. o-goši, uki-goši, žime-waza, ... Je jasné, že i tehdy se vojáci učili, jak se vypořádat s protivníkem bez použití zbraně, stejně tak, jako se to v dnešní době učí vojáci ve speciálních jednotkách všech armád světa.

Kromě boje beze zbraně se samozřejmě vždy cvičil i boj se zbraní. Důkazem jsou vyobrazení lukostřelců na nástěnných malbách a reliéfech. Jedno vyobrazení dokonce znázorňuje faraona, jehož střelbu z luku řídí sám bůh. Dále jsou zde vyobrazení egyptských šermířů, kteří bojovali s jednou či dvěma holemi z papyrusových stonků. Vítězové dostávali věčné ceny. Ještě v dnešní době je toto šermování s holemi, nazvané „nebbut“, provozované feláhamy, velmi populární.

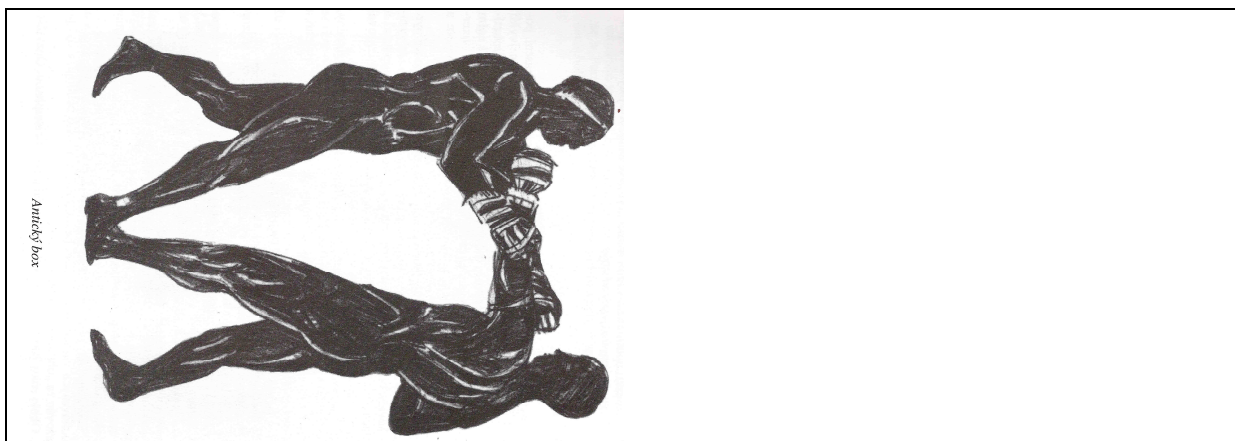
2. Starověké Řecko a Řím

Raně řecké *pyrrhické tance* se zbraní, které se provozovaly v plné zbroji, jsou pravděpodobně nejstarší prokazatelnou sebeobránnou technikou v této části světa. Souboj zde symbolizovaly (na způsob cvičení kat v tradičních bojových uměních) úhybné pohyby jako vyklánění, ustupování, odtlačování a synchronně s tím prováděné pohyby soupeře, který imitoval vystřelování šípů, házení oštěpem a vedení úderů. S něčím podobným se můžeme setkat ve válečných tancích Indiánů nebo Dajaků, lovců lebek na Borneu.

Na ostrově Kréta byly nalezeny fresky ukazující rozličné bojové scény, které vznikly přibližně v roce 1500př.n.l. Jsou na nich znázorněni boxeři se šněrovacími botami, přilbami a rukavicemi, zápasníci, lukostřelci, oštěpaři a akrobati s býky. Tato sportovní disciplína, která rozvíjela tělo i ducha je typická pro antickou Krétu. Šlo v ní o to, že mladí muži a ženy gymnasticky cvičili se živými býky, kteří jim sloužili jako "cvičební náradí".

Řekové soutěžili v *zápase*, *boxu* a *pankratiu*. Nerozlišovali hmotnostní kategorie ani časové omezení boje. Zápas měl starou tradici, byl součástí pentatlonu (antického pětiboje) a byl považován za „ obratnostní „ disciplínu, v níž proslul díky své obrovské postavě a obratnosti Milon z Krotonu, který již ve 14letech na olympiádě 540př.n.l. porazil všechny své soupeře. Zápasnický trénink absolvovali Řekové v paléstre (palé=zápas), kde bojovali úplně nahí na písku nebo v bahně.

Boxerský souboj „ pygmé „, při němž boxeři nosili přilby, chrániče uší a „boxerské rukavice“ zhotovené z kožených řemínků a vyztužených kovovými cvočky, mnohdy končil k.o. nebo vzdáním se, které bylo signalizováno vztyčeným ukazováčkem. Proslulými boxery antiky byli Glaukos a Theogénes, který byl současně i vítězem v pankratiu.

Pankration byla doslova vražedná kombinace helénského boxu a zápasení, obsahující desítky technik škrcení, hodů, bloků, úderů a kopů. Každý souboj se vyznačoval velkou tvrdostí. Umožňovala to víc než volná pravidla, která s výjimkou vymáčknutí oka, škrábání a kousání, dovolovala prakticky všechno. A to ještě tato „mírná“ pravidla byla pouze v demokratických státech, ve Spartě tak „zjemněli“ nebyli. Byl znám borec, který zápas začínal tím, že svého soupeře bleskurychle chytil za prsty a zlomil mu je. Přemoci takto otřeseného protivníka již nebyl problém. Tímto způsobem vyhrál řadu zápasů, než se našel někdo, kdo měl lepší načasování a vyřadil ho jeho vlastní osvědčenou fintou.

Z pankrationu se postupně stal tvrdý boj o přežití. Uspěť v něm mohl jen špičkově trénovaný jedinec s vynikající kondicí. Slovo pankration je odvozeno z řeckého adjektiva pankrates a znamená „všechny síly“. Vznik tohoto systému jako boje se datuje do roku 648 př.n.l., kdy byl poprvé prezentován na 33.starověkých olympijských hrách. Ve skutečnosti však nepochybně existoval už mnohem dříve. Jeho zahrnutí do programu starověké olympiády je toho jasným důkazem. Zařazovali ho ihned za zápasení a box, tedy za nejúznávanější disciplíny starověkých her. Zpočátku si mnozí bojovníci neuvědomovali, že box a pankration nemají téměř nic společného. Patřil mezi ně i známý Cleitomachus z Théb, o němž jeden starověký autor napsal: „Jen co si z rukou stáhl krvi nasáklé boxerky, zapojil se do soubojů v pankrationu.“

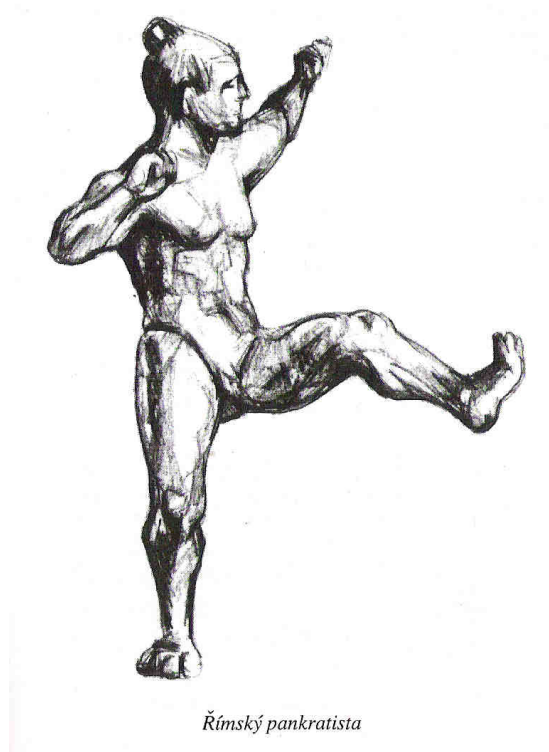
Většina zápasů se nesla ve znamení extrémní tvrdosti a nemálo zápasníků v nich přišlo o život. Neexistovaly hmotnostní kategorie ani časový limit. Těžcí zápasníci byli ve výhodě, ale nejednou se ukázalo, že hrubá síla v porovnání s technikou může tahat za kratší konec. Důkazem toho je příběh jednoho zápasníka, který byl vyzván na souboj jedním z nejlepších vojáků Alexandra Velikého. Do souboje nastoupil tento zápasník zcela nahý, natřený olejem a vyzbrojený krátkou holí proti obrněnému těžkooděnci s mečem a oštěpem. Po krátkém manévrování souboj začal těžkooděncem hodem oštěpu, kterému se zápasník lehce vyhnul. Útoky mečem odrážel holí a využil své nejsilnější zbraně, lepší pohyblivosti, aby ve vhodném okamžiku podrazil soupeři nohy a svalil ho do písku arény. Těžkooděncem se ho marně snažil uchopit, protože mu ruce na naolejovaném těle protivníka klouzaly. Zápas skončil vítězstvím pankrationisty. Toto mělo ale smutnou dohru. Alexandr nepřenesl přes srdce, že byl poražen jeho favorit, nechal pankrationisty uvěznit a ten ve vězení spáchal sebevraždu.

Přesto byl Pankration tak populární, že na olympiádě v roce 200 př.n.l. se představila i dorostenecká divize.

Také v Římské říši, jak dokazují četné nálezy mincí, váz a soch se zápasnickými výjevy, mělo bojové umění velikou váhu. Již mezi Etrusky byl rozšířen zápas. Dokonce existovaly soutěže, v nichž se proti sobě stavěli muži a ženy. Římané převzali zápas od Řeků. Odtud je znám pojem řecko-římský

zápas, který se poprvé objevil v Římě na hrách 200př.n.l. Pankration byl zaveden v 1.st.př.n.l. a používaly se při něm rukavice „caestus“. Vítězové byli odměňováni věnci z petržele. Této rostlině připisovali zvláštní moc, propůjčující sílu, rychlost a chytrost. Proto ji soutěžící také jedli.

V souvislosti se starověkým Římem ale hodně lidí zná hlavně gladiátory, o kterých bylo natočeno mnoho více či méně pravdivých filmů. Málo lidí ale ví, že tyto zápasy původně provozovali staří Etruskové při pohřebních slavnostech. Kolem 260 př.n.l. byly tyto zápasy provozovány i v Římě, kde hlavním cílem bylo především ukojení senzacechtivého publika. Boje se někdy vyznačovaly nemilosrdnou brutalitou. Dobře cvičení otroci, kteří se připravovali v gladiátorských školách, bojovali nejen jeden proti druhému, různě vyzbrojeni, např. těžkooděnc s mečem, štítem a přilbou proti lehkooděnci se sítí a trojzubcem, ale bojovali také proti divokým zvířatům. Dovoleno bylo prakticky všechno. Heslem bylo „vítězství nebo smrt“. Ale přesto se našli tací, kteří si získali obdiv publika za svoje bojové schopnosti, byli osvobozeni, ale přesto se vrátili zpět jako trenéři nebo znovu do arény. Takováto představení se konala nejen v Římě, kde si s tímto spojujeme obrovský amfiteátr Colosseum, ale také v Neapoli a na dalších místech této říše.

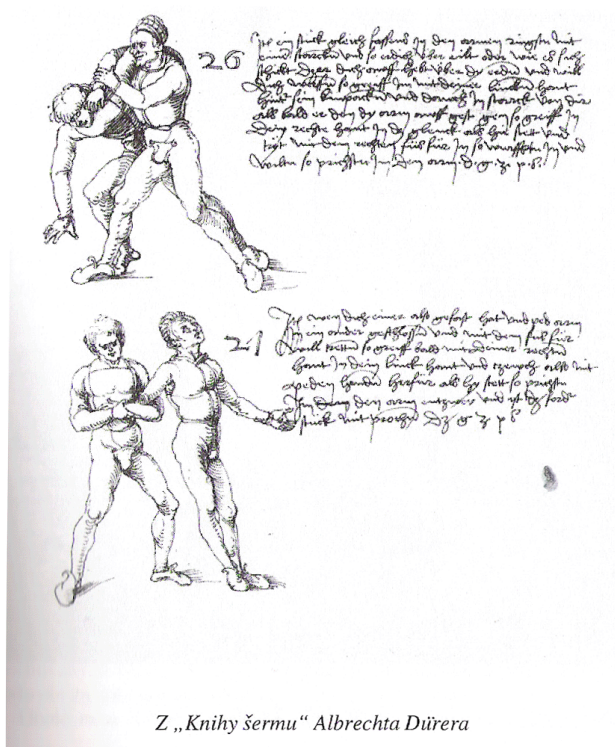
Římský pankratista

3. Středověká Evropa

V hodu oštěpem, šermu, zápasu a lukostřelbě se cvičili již staří Germáni. Podle některých historiků označení „ger-mannen“ vzniklo podle toho, že tyto kmeny používaly zbraň podobnou oštěpu, nazvanou „ger“. Kromě toho používali krátký meč „sax“, či dlouhý nůž „scramasax“. Tato umění byla popsána na přelomu 1. a 2. st. n. l. římským historikem Tacitem.

Ve středověku patřily ke zvykům panského dvora slavnostní turnaje, při nichž své síly měřili rytíři na koních. K rytířským dovednostem patřily (podobně jako u samurajů) šerm, lukostřelba, zápas a také různé ozbrojené techniky na koni. Při turnajích jezdili proti sobě dva rytíři a jejich úkolem bylo pomocí tupého kopí vyrazit soupeře ze sedla. Tato disciplína se nazývala „tjost“. Kromě toho pořádali rytíři souboje družstev „buhurt“ na koních i bez koní, jež sloužily převážně vojenskému výcviku.

Nejstarší nákresy středověkých bojových umění pocházejí z „Knihy šermu“ H. Talhofferera z roku 1443, která obsahuje rovněž bojové techniky beze zbraně. Mistr Ott po sobě zanechal „Učebnici umění zápasu“, jejíž obsah ještě dnes fascinuje. V „Knize šermu“ z roku 1512 jsou obrázky Albrechta Dürera, které velice věrohodně zobrazují sebeobrané techniky, jako např. páky na rameno a na loket. Toto dosvědčuje to, že správný šermíř se nespolehal pouze na svoji zbraň, ale učil se také bojovat beze zbraně.

Z „Knihy šermu“ Albrechta Dürera

V roce 1537 byla ve Wittenbergu vydána kniha „Umění zápasu“, kterou napsal Fabian von Auerswald. Jsou v ní prezentovány praktiky sebeobrany. Mezi další literární práce tohoto charakteru patří kniha o sebeobraně od von Paschena, napsaná v 16.st. a kniha „Worstelkunst“, kterou vydal v Amsterdamu Nicolaes Petter r.1674.

Bojové hry se vždy těšily u většiny národů velké oblibě. Např. již v 10.st. byl v Appenzellu v dnešním Švýcarsku rozšířen zápas, který se nazýval „hosenlupf“, což v překladu znamená „zdvihání za kalhoty“. Dodnes provozované „spříženecké schwingen“ má více než 200letou tradici. Při této aktivitě se dva protivníci snaží uchopit za kalhoty, nadzvednout a porazit. Existuje celá řada „schwingenských“ chvatů, které popsal prof.R.Schärer v r.1864 ve své učebnici o tomto zápase.

Nadnesení bokem

4. Starověká Indie

Povodí řeky Indu patří mezi nejstarší obývané oblasti světa. Pro Indii je charakteristický dlouhý historický vývoj probíhající do značné míry izolovaně. V letech 2500-1700 př.n.l. se zde rozvíjí pokročilá civilizace s mnoha městy. Zbraně používají kamenné, později bronzové. V letech 1200-800 př.n.l. jsou po rozkladu této civilizace původní obyvatelé zatlačováni k jihu Arji, zdatnými válečníky a chovateli koní.

Je logické, že současně s válečnými akcemi se rozvíjela bojová umění boje se zbraní a beze zbraně. Podle některých autorů (Mattson, Lee, Oyama,...) byli Indové pravděpodobně první, kteří se systematicky zabývali problémem, jak zlikvidovat protivníka bez použití zbraně. Na stropě jedné jeskyně v Adžantě se nacházejí scény ze zápasu v boxu které pravděpodobně vznikly v době 200 př.n.l. Staré indické malby znázorňují i techniku kopů. Indické zápasnické umění vzniklo, jak dokládají nálezy váz, asi v roce 1000 př.n.l. Je popsáno v hrdinných eposech Mahábhárata, v Rámajáně a v puránách kolem roku 750 př.n.l., které líčí boj na život a na smrt mezi princem Bhímou a králem Džarásandhou 400 př.n.l. Původně se útočilo na celé tělo protivníka, později rozhodoval o výsledku dotyk země ramenem, zády nebo hýžděmi. Bojová umění zápasníků z povolání (Džethí) a kasty válečníků (Kšatrija) se nazývala „vadžramušti“ (=tvrdě pěstí, bleskový úder). Další indické bojové umění, jehož kořeny sahají až ke zdrojům válečných umění staré jihoindické kasty válečníků Najar (12.-14.st.), se nazývá „kalarippajat“ (kalari=prostor pro cvičení, pajat=bojové umění). Vyznačuje se rozmanitými technikami porazů, vykonstruovanými pákami a chvaty, dobrou prací dolních končetin a rovněž atraktivními technikami skoků. Různé postoje a techniky se odvíjejí od pozorování zvířat. Borci cvičí bosi pod vedením „gurukula“. Jako kombinace různých technik a postojů jsou vyučována cvičení, která připomínají kata-„maippajatu“.

Rozlišují se tři hlavní směry stylů: Vadakkan, Madhja a Thekkan. Kalarippajat je považován za cestu, jak si udržet zdravé tělo a dovést ducha k míru, účinnost technik je nepopíratelná. Má vztah k józe (mobilizace sil meditací) a učí techniky dechové kontroly-prána. Ačkoliv v 19.st. bylo toto bojové umění anglickými kolonizátory zakázáno, staré znalosti neupadly v zapomnění, učilo se jim na vesnických školách.

5. Indonésie a Malajsie

Národy Indonésie jsou nejrůznějších ras, z nichž většina pochází z velkých migrací v letech 2500-1000 př.n.l., při kterých přišly z pevniny a usadily se na ostrovech, roztroušených v oceánu. Jejich rozmanitost bojového umění zahrnuje metody boje se zbraní a beze zbraně.

Za zmínku stojí národní zbraň *kris*. Javánská legenda připisuje zavedení *krisu* různým zdrojům: hindskému králi Sakutramovi a králi Džanggaly ze 14.st. Je to atypická zbraň podobná oboustranně broušené dýce a nápadná svou zvlněnou čepelí. W.H.Rassers píše: „Jáva bez *krisu* by již nebyla Jávou“. Malajci mají k této zbraní stejný vztah, jako japonští samurajové ke svým katanám.

Indonéská národní forma sebeobrany je *pent'ak-silat* a v Malajsku je to *bersilat*. Oba styly jsou si velice podobné a má se za to, že *pent'ak-silat* se dostal na malajský dvůr a pravděpodobně ovlivnil *bersilat*. K rozšíření a rozvětvení stylů došlo v době království Šrívidžaja 7.-14.st. a následujícího království Madžapat 13.-14.st na Jávě.

Někteří badatelé uvádějí, že zdroj původu tohoto bojového umění je třeba hledat u některých čínských bojových umění, která zdůrazňují pohyby zvířat. Bez ohledu na cizí vlivy se objevil, aby reprezentoval indonéský charakter.

Současný indonéský slovník definuje *pent'ak* jako „systém sebeobrany“ a *silat* jako „šerm a odrážení útoku“. *Pent'ak* lze charakterizovat jako graciesní pohyby, podobné tanci. Cvičí se podobně jako japonské katy. *Silat* se praktikuje proti nepříteli a od *pent'aku* ho odlišují rychlé pohyby s naprostou svobodou akcí.

Pencak silat

Trénink se dělí podle systému na tyto části:

1. Jurus - představuje základ, ve kterém se student učí jak používat svoje tělo jako zbraň.
2. Langkah – je trénink postojů
3. Bunga – je formální etika před cvičením s partnerem.
4. Sambut – cvičení ve sparingu
5. Rahasia – je určena pro pokročilé studenty a je analogická japonskému *Atemi-waza*.
6. Boj se zbraní a proti zbraní.
7. Kbatinan – je duchovní trénink

Skutečný mistr *pendekar* je v první řadě duchovním mistrem, a až na posledním místě „technickým znalcem“. Takový mistr pohlíží na celé toto umění jako na pouhou metodu, jak se postavit k problému, který má protivník. Původní *pentak-silat* je bojovou formou. Nikdy nebyl považován za sport, protože staří mistři se oprávněně obávají jeho komercializace, jež by nevyhnutelně vedla k rozmělnění vnitřních hodnot člověka.

6. Korea

V celé korejské historii se dávala přednost ručním vrhacím zbraním a boji holýma rukama. V r.108př.n.l. porazila vojska čínského císaře Wutiho Korejce a přinesla do jejich země vysoce rozvinuté bojové umění. Ale řada kmenů i nadále žila a rozvíjela se mimo oblast čínského vlivu. Tyto kmeny, kterých bylo asi sto, jsou známy jako Tři království (Kogurjo, Pekče, a Silla). Jejich vojenská historie s sebou přinesla podstatný rozvoj bojového umění.

Můžeme to vidět z umění, které se dochovalo. V hrobech se nacházejí fresky a nástěnné malby, které dokumentují bojové umění. V boji holýma rukama byla zřejmě nejobtížnější technika chytání, protože se objevují scény zápasů pořádané pro obveselení hostů a šlechty. Na kresbách se objevují zřetelně mongolské chvaty. Jedním z nejstarších dokumentů o bojových uměních v Koreji je kniha *Muje tobo tchongdži* z doby dynastie I, která popisuje slovem i obrazem místní bojová umění.

Přibližně před 1500lety založil, podle písemných pramenů, buddhistický mnich Mistr Wongwang sebeobranné umění „hwarangdo“, jenž sloužilo k výchově mladé aristokracie. Bojovníci byli nazýváni „hwarang“ a jejich válečné umění přispělo k tomu, že nejmenší ze tří korejských říší-Silla si zachovala samostatnost a později pod svým vedením Koreu načas sjednotila.

Kodex cti *hwarangdo mengse* zavazoval bojovníky k spravedlnosti, čestnosti, loajalitě a odvaze a předepisoval harmonický rozvoj duše a těla. Vedle bojových technik se vyučovala také akupunktura, hypnóza a léčitelské praktiky.

V Koreji také existovali bojovníci *sulsa*, což byla korejská varianta japonských nindžů. Tito speciálně vycvičení bojovníci ovládali nejen množství technik se zbraní a beze zbraně, ale byli také mistry maskování *sinpop sulsa* a mistry v umění přežít.

Z bojových umění šlechtických rodin, která původně zůstávala jejich přísně střeženým tajemstvím, se později vyvinul korejský bojový sport- *hapkido*, které se vyznačuje účinnými technikami nohou a rukou ve spojení s kruhovými a rotačními pohyby, přičemž je vždy kladen důraz na co možné nejhumánnější odražení útoku.

Taekwondo je bojový sport, jehož původ byl v Koreji. Ačkoliv je podobný karate, je založen na starém bojovém umění *tchegjon*, které preferovalo hlavně techniky nohou. Nesporně se v něm ale také objevil vliv čínských bojových umění, hlavně pěstní techniky *kwon*.

7. Čína

Čína za poměrně krátkou dobu svého styku se západem si vysloužila přívlastek „nemocný muž Asie“, a to i mezi Číňany. Avšak nebylo tak vždy. Již před naším letopočtem byla Čína neobyčejnou vojenskou silou. Vojenský úpadek, zvláště v 19. a 20. st., byl způsoben neschopností udržet krok se západní vojenskou technikou a v rozhodujících chvílích nedostatkem vhodných vůdců a nikoliv neschopností bojovat.

Přesto, že máme k dispozici málo podrobností, můžeme vystopovat počátky bojových umění až do doby dynastie Čou 1122-255 př.n.l. *Zápisy o ritech* z doby této dynastie a *Kronika jara a podzimu* 722-481 př.n.l. i literatura z období Válčících států 403-221 př.n.l. se zmiňují o umění lukostřelby, šermu a zápasu, kterým se věnovali šlechtici.

Zápas byl drsný, používaly se různé nárazy a vrážení a další nepříliš vybraná a inteligentní taktika. Byla to forma primitivního boje *čch'jou-si*, který měl původ v boji legendárního Žlutého císaře Chuang-ti a netvora s rohy nazývaného Čch'jou v době asi před 4000 lety.

V knize *Chan-šu I-wen Č* (Chanská kniha o umění) je zmínka o 6 kapitolách v nichž se popisuje boj rukama *šou po* (2 st. př.n.l.). Byla to doba změn a úpadku feudálů, kdy boj přestal být výsadou profesionálních šlechticů a na bojištích i obyčejní lidé začali dosahovat výrazných úspěchů.

V této době se začala vyvíjet i další disciplína, která měla na bojové techniky nemalý vliv. Byla to typická cvičení založená na využívání dechu a psycho-fyziologických technik, popisovaná mistry Čuang-c a Lao-c před začátkem našeho letopočtu.

V pozdější dynastii Chan stál slavný chirurg Chua-tuo u zrodu série cvičení, založených na pohybech pěti zvířat: tygra, jelena, medvěda, opice a ptáka-tato cvičení se dosud zachovala v některých školách bojových umění.

Na počátku našeho letopočtu přišli do Číny buddhističtí mniši z Indie. Nejznámější je mnich Bodhidharma, který se usadil blízko kláštera Šao-lin, kde meditoval a posléze naučil mnichy za účelem fyzického a psychického posilování techniky, které byly nazvány „šaolinský box“. Sám sice toto bojové umění neobjevil, ale obohatil je o formy boje kasty indických válečníků Kšatrija. Zavedl také v Číně zen-budhismus a sestavil teze, podle kterých lze prostřednictvím bojových cvičení usilovat o harmonický rozvoj těla a ducha.

Šaolin dal impuls k rozšíření bojových umění po celé Číně. Toto umění se šířilo a bylo i současně ovlivňováno lidmi a ovlivňovalo lidi, kteří se s ním setkali. Čang Sang-feng a tradice Vnitřních škol uvádí, že šaolinská škola vznikla z potřeby tvrdších cvičení pro mnichy a definuje „vnitřní“ a „vnější“ školu:

Bódhidharma (Ta-mo)

„Vnější škola“-zdůrazňuje regulaci dechu, cvičení kostí a svalů, schopnosti výpadu a ústupu zpět a sjednocení tvrdého a měkkého.

„Vnitřní škola“-zdůrazňuje cvičení kostí a svalů-cvičení *čchi-kung*, poražení útočného klidným, a zaměřuje se na poražení nepřítele přímo v okamžiku, kdy útočí. Mezi klasické příklady vnitřních škol patří *thaj-t'i*, *sing-i*, *pa-kua*.

I když není možno s tímto rozdělením zcela souhlasit, alespoň to zamezuje některým chybným představám o těchto školách, které mají jak vnitřní tak vnější charakteristiku. My Evropané máme zažitý nesprávný název pro čínská bojová umění- *kung-fu*, což označuje jakékoliv mistrovství, např. ve smažení bramboráků. Výstižnější je název *wu-shu*.

Během dynastie Ming 14.-17.st. a Čing 17.-počátek 20.st. nastal rozkvět bojových umění a vzniklo mnoho škol, které se udržely až do současnosti. Když Mandžuoové dobyli Čínu v 17.st., mnoho boxerů ve snaze napomoci Mingům zpět k moci zakládalo tajné společnosti, v nichž se šířila znalost bojových technik. Důkazem toho byla zaťatá pěst, kterou měli ve znaku účastníci boxerského povstání na sklonku 19.st. Činnost tajných společností, kde se cvičily bojová umění, můžeme ale vystopovat až do dynastie Chan 206př.n.l.-8n.l. a k povstání Žlutých turbanů 170n.l.

Před mandžuskou dynastií byla nejmnocnější společnost Bílého lotosu a po ní pak těsně společnost Triády, o které se říká, že byla uvedena v život šaolinskými mnichy.

Ani Mao Ce-tungovi nebyla bojová umění cizí. V článku pro jeden časopis spílá národu za jeho postoj k tělesnému cvičení a ostře kritizuje „bílé a útlé ručičky“ a staví se za spojení literárního a bojového umění podle starého výroku:“Civilizujte mysl a tělo učíte takovým, jaké mají divoši“.

8. Okinawa

Okinawa má tradici bojových umění, kterou můžeme pochopit ve světle historie tohoto ostrova. Historické záznamy ze 7. a 8. st. jsou plné údajů o válečnictví a ukazují na zlepšování technik bojového umění mezi obyvateli souostroví Rjúkjú díky čínskému vlivu. Ve 14.st. se tyto vztahy ještě prohloubily.

Kolem r.1470 zde bylo zakázáno soukromé vlastnictví zbraní, což vedlo k rozvoji metod boje holýma rukama. Začátkem 17.st. Japonci provedli do země invazi a podmanili si tento ostrov. Přechovávání a dovoz jakýchkoliv zbraní byl zakázán. Nesměly se také rozvíjet žádná bojová umění.

V důsledku tohoto se začaly tajně studovat čínské bojové styly a upravovat si je na místní poměry. Tyto styly jsou známé jako okinawské *te*=ruka. Vzhledem k rozdílům v jednotlivých oblastech a v učitelích samotných, vyvinuly se tři hlavní styly, nazvané podle měst, kde se hlavně cvičily na: *Šuri-te*, primárně útočné a ovlivněné vnějšími styly
Naha-te, spíše defenzivní
Tomari-te, směsicí obou

Někteří historikové soudí, že bojová umění na Okinawě se v podstatě rozdělila na dva systémy. Rozvoj *te* dokázal v jednom systému, který se začal nazývat *kobudo* a byl rozšířen hlavně mezi prostým lidem, který měl k těmto nástrojům blíž, používat pět základních zbraní a zkombinovat je se stylem prázdné ruky: byla to tyč *bo*, dlouhá asi 1.6 metru, vidlicový nástroj *sai*, srp *kama*, klika ke kamennému mlýnu *tuej-fa* a dřevěný cepík *nunčaku*. Všechny tyto nástroje mají původ v jihovýchodní Asii a nepocházejí z Okinawy, i když časem se způsob, jakým je lidé na Okinawě začali používat, stal pro ně typickým. Ve druhém systému *te* byl kladen důraz na boj beze zbraně a cvičili ho lidé urozenějšího původu.

Díky mistrům, jako byli např. Sakugawa, Matsumura, Itosu, Azato a Funakoshi bylo bojové umění prázdné ruky oceněno i Japonci, kteří legalizovali *te* a zavedli ho jako součást tělesné výchovy do škol na Okinawě (1903). Pro toto cvičení byl zvolen název *karate-jutsu*, namísto dosavadního *te*. První znak byl zvolen, protože představoval čínskou dynastii Tchang, ze které pocházely základní ideje pro rozvoj *te*. Japonci ho ale četli jako *kara*-prázdný. K tomu byl připojen znak pro ruku, který se používal i pro původní styl *te*. Znak *jutsu* byl zvolen, protože znamenal umění. A tak pro Okinawany to bylo „čínské umění ruky“ a pro hrdé Japonce „umění prázdné ruky“. A tak všichni byli spokojeni a mohlo se cvičit.

9. Japonsko

Japonsko má velmi bohatou válečnou historii a s tím související rozvoj bojových umění se zbraní a beze zbraně nazývané *kakuto bugei*. Patří sem např.:

Kjú-jutsu-technika lukostřelby

Naginata-jutsu-technika halapartny

Ken-jutsu-útočná dovednost meče

Iai-jutsu-obránná technika meče

Sumai-základní technika úchopu neoděného těla

Kumiuchi-způsob chytání za brnění

Genkotsu-útok na vitální body

...

Bugei bylo založeno a udržováno tradičním rodovým seskupením *rjú* a později nepokrevní organizací nazývanou *rjú-ha*. Zjednodušeně lze nahlížet na *rjú-ha* jako na instituci, v níž se *bugei* uchovávalo. Termín není synonymem pro „školu“. Kterákoliv *rjú-ha* mohla zahrnovat jednu nebo více škol. Čím více škol pokrývala, tím větší byla šance pro další dělení do *rjú-ha*, kterých tak existovalo údajně na 7000. Z toho je vidět, že intenzita bojové praxe byla asi v Japonsku daleko větší než v kterékoliv jiné zemi. *Bugei* neboli japonské „bojové umění“ se nesmí plést s *budo* neboli „cestou bojovníka“. *Bugei* jsou tzv. formy *jutsu*, tj. ty bojové systémy, které vyvinuli bojovníci jako bojové umění pro boj a sebeobranu, *budo* se týká duchovní disciplíny, pomocí které se jedinec při hledání sebezdokonalení mentálně a fyzicky povznese.

Původ bojových umění bez použití zbraně sahá v Japonsku až do mytologie, podle pověsti jich užívali bohové Kashima a Kadori, aby si podmanili zpupné obyvatele jedné z provincií. K nejstarším japonským historickým pramenům patří kronika *Kojiki* z 8.st., kde je zmínka o tom, jak bohové měří síly v zápase *sumai* ve snaze ovládnout zemi Izumo. Toto bojové umění bylo předchůdcem *suma* a patřily k němu také údery a kopy. Za časů císaře Shomu (7.st.) se turnaje v něm staly neodmyslitelnou součástí dvorních slavností. Zápasy se také provozovaly v plné zbroji, *kumiuchi*=boj ve výzbroji.

Rozvoj bojových umění v Japonsku byl spjat s kastou válečníků *samurajů*, kteří byli u dvorů feudálních pánů *daimjo* cvičeni v ovládání boje se zbraní a beze zbraně a k absolutní věrnosti svému pánu.

Do Japonska bylo mnoho bojových umění importováno z ostrova Okinawa, což je geografický a kulturní článek mezi Japonskem a Čínou. Touto cestou se do Země vycházejícího slunce dostalo např. karate, které tedy není produktem Japonců, jak by se mnozí, hlavně díky kinematografii, domnívali.

Po zrušení nařízení Spojenců v r.1948 o zákazu bojových umění se jich mnoho, např. judo, rozšířilo prakticky po celém světě.

Závěr:

Ve své práci jsem chtěl poukázat na ten fakt, že bojová umění jsou tak stará, jako člověk sám a spojovat je pouze s Východem je nesprávné. Člověk by měl vycházet ze skutečnosti, že všechno souvisí se vším a některé bojové prvky se praktikovaly na Západě před více než 2000 lety.

To, co Platon nazýval „boj bez protivníka“ *skiamachia*, byla antická forma „stínového boxu“. Existovaly rovněž válečné tance nazývané *pyrrhichia*. V podstatě to není nic jiného, než cvičení *kat*-způsobu tréninku typického pro asijská bojová umění.

Dokonce i důraz, který je u asijských bojových umění kladen na trénink nohou, není ojedinělý. V antickém Římě existovalo cvičení, při kterém bojovník stál na štítu nebo disku a ostatní se snažili ho stáhnout dolů.

Chci tím tedy říci, že zájemce o cvičení bojových umění by se neměl bránit, samozřejmě kromě samotného tréninku, také hlubšímu studiu, pohledu do minulosti, kde každý, kdo chce, může najít různé rady, moudrosti a ponaučení.

Staré čínské přísloví říká: „Malujeme-li tygra, můžeme namalovat jen kůži, ale nikoli kosti.“ Při studiu bojových umění by se cvičenec měl snažit vidět nejen „kůži tygra“, ale také ty „kosti“. K tomu by mu mělo pomoci studium historie, ze které si může, bude-li chtít vzít ponaučení.

Souhrnně řečeno: bojová umění zůstanou zajímavá a cenná, podaří-li se zachovat staré bojové dovednosti, jejich duchovní hodnoty i jejich původní bojovou efektivitu a zároveň je zmírnit tak, že při dodržování pravidel a bezpečnostních opatření bude možný bezpečný trénink, případně zápas se započítatelným rizikem a budou lidskému zdraví prospěšná.

„Učení je jako plavání proti proudu, kdo přestane, žene ho to zpět.“ (neznámý autor).

Použitá literatura:

Draeger, D.F. a Smith, R.W.: Asijská bojová umění (CAD Press Bratislava 1995)

Lind, W.: Tradice Karate (Comenius 1996)

Nakayama, M.: Dynamické karate (naše vojsko 1994)

Šebej, F.: Karate (Timy 1994)

Weinmann, W.: Lexikon bojových sportů (Naše vojsko 1997)